

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1911

ΑΡΙΘ.

‘ΑΡΓΟΣ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ
Γ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Θ. Α. ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΤΑΚΗΣ Μ. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
9 ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ (ΣΤΟΑ ΠΑΠΠΟΥ)

ΤΗΛΕΦ. 23-616

Απόκομμά **ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ**
31. ΜΑΡ. 1974
Χρονολογία

ΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑΙ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΕΣ ΜΑΣ

‘Η Πάπισσα ‘Ιωάννα

Μία νέα που έγινε ...Πάπας!

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΘΗΝΩΝ

21^{ΟΝ}

(ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ)

ΤΟ ΠΟΛΥΚΡΟΤΟΝ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΕΜΜ ΡΟΪΔΗ

ΔΙΑ ΤΟ ΟΠΟΙΟΝ ΑΦΩΡΙΣΘΗ Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΤΟΥ

‘Ο συγγραφεύς τῆς «Παπίσης ‘Ιωάννας» ἔχει ἀρκετὰ περιπετειώδη ζωὴ. Γόνος ἀρχοντικῆς οἰκογενείας τῶν Ἀθηνῶν ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα στὸ λύκειον Ἐυαγγελίδῃ τῆς Σύρου. Συμμαθητὴ εἶχε τὸν ἄλλο ἀείμνηστο λόγιο καὶ παιδικὸ του φίλο Δ. Βικέλα. ‘Ο Ροΐδης νεαρῶτατος ἀκόμη ἔπασχεν ἀπὸ βαρικοῖταν.

Τὸ 1855, δηλαδὴ σὲ ἡλικίαν 20 χρόνων ἐπῆγε στὸ Βερολίνον ὅπου παρηκολούθησε μαθήματα φιλολογίας. Κατόπιν ἐταξείδευσε στὴ Ρουμανία, τὴν Αἴγυπτο καὶ τέλος ἐγκατεστάθη στὰς Ἀθήνας.

‘Ο βιογράφος καὶ ἀνεψιὸς τοῦ Ροΐδῃ κ. Α. Ἀνδρεάδῃς, ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς εἰς τὸ πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, σὲ διάφορες μελέτες ποὺ ἐδημοσίευσε κατὰ καιροὺς, δίνει ἕνα σωρὸ σχετικῆς πληροφορίας. ‘Ο σκοπὸς ὅμως τοῦ σημειώματός μας μὲ τὸ ὀποῖον κλείνομε τὴν ἱστορία τῆς «Παπίσης»—εἶνε ἄλλος. Θὰ παρουσιάσωμεν, ἐν μικρογραφίᾳ, ὄχι τὸν συγγραφέα τῶν «Εἰδῶλων» ἀλλὰ τὸν πρωτότυπον ἐκείνον τύπον περασμένου καιροῦ. Κι’ ἦταν ὁ ἄνθρωπος Ροΐδῃς τόσο πρωτότυπος καὶ ἐκλεκτικὸς στὴ ζωὴ του ὅσο καὶ

καίρια νὰ ξεσπαθῶσουν. Στὸ «Ἄντρο τῶν Νυμφῶν» ἔδινε παραστάσεις ἢ τραγουδίστρια Ζάν Νταράς. ‘Ο μακαρίτης Ταγκόπουλος, πρωτόβγαλτος τότε στὴ φιλολογία, ἐδημοσίευσε κάποιον σατυρικὸ ποίημα γιὰ τὸν ἔρωτα αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως τῆς «Παπίσης». Σὲ μιὰ στροφή ἔλεγε: «Κι’ ὁ νοῦς μας κι’ ἡ καρδιά κι’ ἰὸ παράς.

“Ὅλα πετοῦν σιμὰ στὴν Ζάν [Νταράς...»

‘Ο ἄσπονδος ἐχθρὸς τοῦ Ροΐδῃ συνεπλήρωσε τὴν ἐπίθεσι στὴν ἐφημερίδα του.

« Ἄς τὰ βλέπει — ἔγραφε — ὁ Τρικοῦπῃς μὲ πόση ξειπρωσιὰ οἱ ὑπάλληλοι του τὸ ὁμολογοῦν πὼς τὰ χρήματα ποὺ παίρνουν ἀπὸ τὸ Κεντρικὸ Ταμεῖο τὰ κατασωτεύουν σὲ ὄργια Ἡλιογαβάλεια. Καὶ ἐν τῷ μεταξύ ὁ φορολογούμενος λαὸς πένεται !»

‘Ο Ροΐδῃς δὲ χάριζε κάστανα σὲ κανένα. Ἐτσι ὅταν τοῦ συνέστησαν τὸν νεαρὸ Ταγκόπουλο ἐφάνηκε κάπως στενοχωρημένος.

— Θύμωσες γιὰ τὸ ποίημα; ῥώτησεν ὁ Ταγκόπουλος.

— Ναι! ἀπήντησεν ὁ Ροΐδῃς. Θύμωσα γιατί... ἦτανε ἄσχημοι οἱ στίχοι του !... Εἴχανα πολλὰ

χασμῶδιες...

‘Ο Ταγκόπουλος, ποὺ δὲν ἐπέριμενε τέτοια ἀπάντησι, ἔμεινε μ’ ἀνοιχτὸ στόμα.

“Ἄλλοτε πάλι—διηγεῖται ὁ ἐκδότης τοῦ «Νουμά», ὅταν ὁ Θέμος Ἀννίνος συνέστησε στὸν Ροΐδῃ...

Τὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Ροΐδῃ ἦταν στὴν ὁδὸν Φιλελλήνων, ἐκεῖ ποὺ εὐρίσκειται σήμερα τὸ λύκειον Δραγάτῃ, Πολυτέλεια μεγάλῃ. Βενεταϊανικοὶ καθρέφτες καὶ χρυσοστόλιστα ἔπιπλα κοσμοῦσαν τὴς εὐρύχωρες αἴθουσας τοῦ ἔργου.

Μία νέα που έγινε ...Πάπας!

210Ν

(ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ)

ΤΟ ΠΟΛΥΚΡΟΤΟΝ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΕΜΜ ΡΟΪΔΗ
ΔΙΑ ΤΟ ΟΠΟΙΟΝ ΑΦΩΡΙΣΘΗ Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΤΟΥ

Ο συγγραφεύς τῆς «Παπίσσης Ἰωάννας» ἔχει ἀρκετὰ περιπετεῖ ὠδὴ ζωῆ. Γόνος ἀρχοντικῆς οἰκογενείας τῶν Ἀθηνῶν ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα στὸ λύκειον Εὐαγγελίδου τῆς Σύρου. Συμμαθητὴ εἶχε τὸν ἄλλο ἀείμνηστο λόγιον καὶ παιδικὸν τοῦ φίλου Δ. Βικέλα. Ὁ Ροῖδης νεαρῶτατος ἀκόμη ἔπασχεν ἀπὸ βαρυκοίαν.

Τὸ 1855, δηλαδὴ σὲ ἡλικίαν 20 χρόνων ἐπῆγε στὸ Βερολίνον ὅπου παρηκολούθησε μαθήματα φιλολογίας. Κατόπιν ἐταξίδευσεν εἰς τὴν Ρουμανίαν, τὴν Αἴγυπτον καὶ τέλος ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ βιογράφος καὶ ἀνεψιὸς τοῦ Ροῖδου κ. Α. Ἀνδρεάδης, ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς εἰς τὸ πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, σὲ διάφορες μελέτες ποὺ ἐδημοσίευσε κατὰ καιροῦς, δίνει ἕνα σωρὸ σχετικῆς πληροφορίας. Ὁ σκοπὸς ὧν τοῦ σημειώματός μας μὲ τὸ ὄποιον κλείνομε τὴν ἱστορίαν τῆς «Παπίσσης»—εἶνε ἄλλος. Θὰ παρουσιάσωμεν, ἐν μικρογραφοῖς, ὅχι τὸν συγγραφεῖ τῶν «Εἰδώλων» ἀλλὰ τὸν πρωτότυπον ἐκεῖνον τύπον τοῦ περασμένου καιροῦ. Κι' ἦταν ὁ ἄνθρωπος Ροῖδης τόσο πρωτότυπος καὶ ἐκλεκτικὸς εἰς τὴν ζωὴν του ὅσο καὶ ἐν τῷ ἔργῳ του.

Τὸ ἀρχοντικὸν τοῦ Ροῖδου ἦταν εἰς τὴν ὁδὸν Φιλελλήνων, ἐκεῖ ποὺ εὐρίσκεται σήμερον τὸ λύκειον Δραγάτη, Πολυτέλεια μεγάλη. Βενετσιάνικοι καθρέφτες καὶ χρυσοστόλιστα ἔπιπλα κοσμοῦσαν τὴν εὐρύχωρον αἴθουσαν τοῦ πλουσίου σπιτιοῦ. Ὁ Ροῖδης τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦταν εὐπορος.

Ὁ πατέρας του ποὺ πέθανεν ἄφηκε σημαντικὴν περιουσίαν. Ἡ μητέρα του Κορνιλία, τὸ γένος Ροδοκανάκη, ἀπὸ τὴν πρῶτον συμπαθητικὴν μορφὴν τῆς ἐποχῆς τῆς **ΑΚΑΔΗΜΙΑ**

Ὁ Ροῖδης δὲν ἀγαποῦσε τίς πολλὰς κουβέντες. Πολλοὶ μάλιστα τὸν περνοῦσαν καὶ γὰρ μὴ σάνθρωπο. Στὰ καλὰ ὧν χρόνι τῆς ζωῆς του δὲν ὑπῆρχεν πρὸς κοσμικὰς τύπους ἀπὸ τὸν Ροῖδην. Ἦταν τακτικὸς εἰς τὰς συγκεντρώσεις ποὺ ἐγένοντο εἰς τὸ σπῆτι τοῦ Φιλήμωνος, τοῦ Γαλβάνου καὶ τοῦ Μπασιά. Κομψὰ ντυμένος πάντοτε, μὲ ρεντικότα καὶ ψηλὸ καπέλλο, ἔλεγε τὴν γνώμην του ἤσυχον ἤσυχον. Οἱ ἀκροαταὶ τὸν ἔκαναν γοῦστο. Γιατί ὁ Ροῖδης καὶ παλυμάθεια εἶχε καὶ νὰ μιλήσῃ ὠραία ἡξευρε.

Ἡ σάτυρά του δὲν εἶχε ὄριον. Ἐσάρκαζε μὲ τὰ πάντα. Τὸ 1886 ὁ μακαρίτης Σουρῆς τὰ ἔβαλε μὲ τὴν Ἀγγλίαν. Μεταξὺ ἄλλων ὁ ἐκδότης τοῦ «Ρωμηοῦ» ἔγραψε:

«Πηγαίνετε εἰς τὸν διάβολον
τῶν τέρατων τεράτων,
τῶν πόλεων κατακτητῶν
καὶ νήσων ἀποτάτων,

Πηγαίνετε εἰς τὸν διάβολον
μὲ τὸν Τζὼν Μπούλ ἐκεῖνον,
μὲ τοὺς στρατοὺς τοὺς στόλους
[σας
καὶ ὅλον τὸ Λονδίνον!]

Τότε καὶ ὁ Ροῖδης ἔγραψε, μεταξὺ ἄλλων, τὸ ἑξῆς λακωνικόν!

«Ἀπαθανεῖτω ἡ ψυχὴ μου
μετὰ... τῶν ἀγγλοφύλων»

Φιλίαν ὁ Ροῖδης εἶχε μὲ ἐπιφανῆ πρόσωπα: μὲ τὸν Τρικούπην, ὁ ὅποιος τὸν διώριζε κάθε φορὰ ποὺ ἐρχότανε εἰς τὰ πράγματα ἔξω τῆς Βιβλιοθήκης, μὲ τὴν οἰκογένειαν Σκουζέ, μὲ τὸν Βαλαωρίτη κ. ἄ. Στὴν σχέσιν του ἦτο ἐκλεκτικὸς ὅπως καὶ εἰς τὸ γράψιμό του. Κάθε φράσιν του τὴν σφυρηλατοῦσε καλὰ. Διῶριθην τὸ χεῖρόγραφο, εἰς τὴν τυπογραφικὰ δοκίμια ὅπου ἐβγαίνεν αὐτὸ ποὺ ζητοῦσε.

Ἰδιαιτέρα συμπάθεια ἔτρεφεν ὁ Ροῖδης εἰς τὸ ὠραῖον φύλον. Ὁ ποδόγυρος τὸν μεθοῦσε. Ὅσοι θίασον γαλλικοὶ ἐπέρασαν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ροῖδου τὰ θηλυκὰ μέλη των βρῆκαν τὸ πρὸς φανατικὸν θαυμαστήν. Οἱ «ἀντιροῖδικοὶ» βρῆκαν εὐ-

καιρία νὰ ξεσπαθώσουν. Στὸ «Ἄντρο τῶν Νυμφῶν» ἔδινε παραστάσεις ἢ τραγουδίστρια Ζάν Νταράς. Ὁ μακαρίτης Ταγκόπουλος, πρωτόβγαλτος τότε εἰς τὴν φιλολογίαν, ἐδημοσίευσε κάποιον σατυρικὸν ποίημα γὰρ τὸν ἔρωτα αὐτοῦ τοῦ συγγραφεῖ τῆς «Παπίσσης». Σὲ μιὰ στροφὴν ἔλεγε: «Κι' ὁ νοῦς μας κι' ἡ καρδιά κι' ἡ παράς.

«Ὅλα πετοῦν σιμὰ εἰς τὴν Ζάν Νταράς...»

Ὁ ἄσπονδος ἐχθρὸς τοῦ Ροῖδου συνεπλήρωσε τὴν ἐπίθεσιν εἰς τὴν ἐφημερίδα του.

«Ἄς τὰ βλέπει — ἔγραφε — ὁ Τρικούπης μὲ πόση ζεταίωσις οἱ ὑπάλληλοί του τὸ ὁμολογοῦν πὺς τὰ χρήματα ποὺ παίρνουν ἀπὸ τὸ Κεντρικὸν Ταμεῖον τὰ κατασπεύδουσιν εἰς ὄργια Ἠλιογυβάλεια. Καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ὁ φορολογοῦμενος λαὸς πένεται!»

Ὁ Ροῖδης δὲ χάριζε κάστανα εἰς κανένα. Ἐτοῖς ὅταν τοῦ συνέστησαν τὸν νεαρὸν Ταγκόπουλον ἐφάνηκε κάπως στενοχωρημένος.

— Θύμωσες γὰρ τὸ ποίημα; ῥώτησεν ὁ Ταγκόπουλος.

— Ναί! ἀπήντησεν ὁ Ροῖδης. Θύμωσα γιατί... ἦτανε ἄσχημοὶ οἱ στίχοι του!... Εἶχαν πολλὰ χασιδιῶδες.

Ὁ Ταγκόπουλος, ποὺ δὲν ἐπερίμενε τέτοια ἀπάντησιν, ἔμεινε μ' ἀνοιχτὸ στόμα.

Ἄλλοτε πάλιν—διηγείται ὁ ἐκδότης τοῦ «Νουμά», ὅταν ὁ Θέμος Ἀννίνος συνέστησεν εἰς τὸν Ροῖδην τὸν μακαρίτην Μητσάκην, ὁ συγγραφεύς τῶν «Εἰδώλων» ῥώτησεν:

— Καὶ τί δουλειὰ κάνει ὁ κ. Μητσάκης;

— Γράφει! Ἀπεκρίθη ὁ Ἀννίνος.

— Ἄ!... Ὅλοι γράφουν... Ὅλοι γράφουν!... παρατήρησεν ὁ Ροῖδης.

Αὐτὸ τὸ «ὄλοι γράφουν» δείχνει τὴν ἐκτίμησιν ποὺ ἔτρεφεν ὁ Ροῖδης πρὸς τοὺς λογοτέχνους μας. Εἶνε ζήτημα εἰς ἀπὸ ὄλου τ' ἀσκέρι τῶν γραφόντων ὁ ἀριστοτέχνης τῆς πέννας ἐκτιμοῦσε κανένα.

Κάποτε ὁ Ροῖδης ἦταν κριτὴς εἰς ἕνα λογοτεχνικὸν διαγωνισμόν. Ἐνας ἀπὸ τοὺς νεαροὺς διαγωνιζομένους ἐπῆγαινε εἰς τὴν Βιβλιοθήκην κι' ἐζητοῦσε νὰ μάθῃ τὰ ἀποτελέσματα. Ὁ Ροῖδης προφανοῦς εἶπε πὺς ἔχει δουλειὰ καὶ τὸν ἀπέφευγε. Κάποτε ὅμως βαρέθηκε καὶ θέλησε νὰ τὸν ξεφορτωθῇ. Ἐτοῖς ὅταν τοῦ ἀνήγγειλαν ὅτι τὸν ζητοῦσε πάλιν ὁ νεαρὸς λογοτέχνης ἐφώνασεν:

— Νὰ ἔλθῃ!

Μόλις ἐκεῖνος παρουσιάσθηκε ὁ Ροῖδης τοῦ εἶπε:

— Ὁραῖα! Ἦλθατε πρῶτον ἀπὸ τὸ τέλος!

Ὅταν πάλιν ὁ Ἀνάστασιος Γεννάδιος ἔβαλε κάλην εἰς τὸν λογάς κι' ἐπῆρε μιὰ μόνον ψῆφον ὁ Ροῖδης ἔγραψε.

«Δὲν πειράζει εἰς τὰς προσεχεῖς ἐκλογὰς μπορεῖ νὰ πάρῃ διπλᾶ».

Τραγικὰς μέρας ἔζησεν ὁ Ροῖδης εἰς τὸ τέλος τοῦ βίου του. Κουρασμένος ἀπὸ τίς περιπέτειας, ἀηδιασμένος ἀπὸ τὸ περιβάλλον εἶχε ἀποσυρθῆναι εἰς τὸ σπῆτι τῆς ὁδοῦ Ἀγίου Νικοδήμου. Ἡ ἀγαπημένη του θεὰ ἦτανε τὸ μπαλκόνι. Ἐκεῖ περνοῦσεν ὄρες ὀλόκληρες. Ἐξω ἔβγαινε σπάνια κι' ἐπέστρεφε εἰς τὸ σπῆτι πρὶν σουρουπώσῃ. Πολλὰς φορὰς ἀπὸ τὴν ἀφηρημάδα του λησμονοῦσε νὰ μῆναι εἰς τὴν θύραν τοῦ σπιτιοῦ του καὶ προσπερνοῦσε.

Καὶ γέρος ὁ Ροῖδης ἔτρωγε τὸ ἀγαπημένον του φαγητό. Κολοκύθια κι' αὐτὰ ποὺ τοῦ ἐπῆγαινε ἢ Ἀφροδίτη Βέλμου, ἢ ἀδελφὴν τοῦ ἀποθανόντος Νίκου Βέλμου.

Τὸ τέλος τοῦ Ροῖδου ἦταν σύντομον. Δύο χρόνια κατόπιν ἀπέθανεν ἡ μητέρα του.

Ο ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ